

İstanbul İlim ve Kùltür Vakfı Yayınları

ISSN: 2146-8117

KATRE

MÜSBET HAREKET SAYISI

Birinci Sayı

No: 1 / 2016

İSTANBUL İLİM VE KÜLTÜR VAKFI

THE ISTANBUL FOUNDATION FOR SCIENCE AND CULTURE

مؤسسة اسطنبول للثقافة والعلوم

Bediüzzaman'ın Müdafaalarında Müspet Hareket ve Fedakârlık

Prof. Dr. Musa K. YILMAZ

Harran Üniversitesi İlahiyat Fakültesi

Öz

Bediüzzaman bir dava adamıdır. Bu yüzden mahkemelerde hiçbir zaman şahsını savunmamıştır. O her zaman davasını ve dava arkadaşlarını savunmuştur. Risale-i Nurları okumak ve okutmak, Nur hizmetinin ana mihverini oluşturduğu için, eğer bu hizmet hapisanede devam ediyorsa Bediüzzaman ve talebeleri açısından bir sorun yoktu. Bu açıdan denilebilir ki, mahkemeler Risale-i Nurların tanıtılması yönünde önemli bir alan hâline gelmişti. Bediüzzaman'ın ifadesiyle, reklam için paraları olmadığı için mahkeme salonları Risale-i Nurların tanıtılması yönünde iyi bir zemin sayılırdı. Esasen hapisaneyeye “Medrese-i Yusufiye” adını veren, hapisaneyeyi ve mahkemeyi irşat faaliyetleri için iyi bir zemin kabul eden Bediüzzaman'ın başka bir savunma tarzı da olamazdı. Bu yüzden Bediüzzaman savunmasını yaparken, hâpisten kurtulmak için beraatını istememiş; iman hakikatlerinin savcılar ve hâkimler tarafından anlaşılmasını beraatlarına tercih etmiştir. Risale-i Nur davalarında beraat etmeyi cezadan kurtulmak için değil, kamuoyu nazarında aklanmak için istemiştir. Bu samimiyetinden etkilenen talebelerinden hiçbirisi de kendi şahsını savunmamış, aksine davalarını ve üstatlarını savunmuşlardır.

Anahtar Kelimeler: Bediüzzaman, Risale-i Nur, Müdafaa, Hizmet, İman, Dava ve Fedakârlık

Self-Sacrifice and Positive Action in Bediuzzaman's Defense Speeches

Abstract

Bediuzzaman was committed man. For this reason, he did not defend himself during his court trials. Rather, he always defended his convictions and those of his brothers. To study and teach the Risale-i Nur is the main reason of the Nur service; and if such service was to continue in the prison then it would neither matter to Said Nursi or his students. In this sense it can be said that the courts have become an important area where the Risale-i Nur can be promoted. According to Bediuzzaman, the courtroom a good place for the Risale-i Nur to gain ground particularly due to the fact that they did not have the money to create publicity themselves in another way. Fundamentally, the name given to the prison as the “School of Joseph” was a good place where spiritual teaching was carried out and in the court Nursi defended this practice as the sole approach of him and his students. Therefore, during his defence speeches Bediuzzaman did not ask to be freed from jail; instead he rather chose to ensure that the judges and the prosecutors understood the truths of Belief. He did not so much wish for the Risale-i Nur and himself to be freed from prosecution and litigation but rather he did it for the sake of ensuring the public would understand that the

Risale-i Nur by itself is free of all guilty accusations. Through this sincerity, the students of the Risale-i Nur did not defend their own selves or personalities but instead defended both their principles and their teacher.

Key Words: Bediüzzaman, Risale-i Nur, Defence, Service, Belief, Commitment, Self-Sacrifice

Giriş

Bediüzzaman “Zü'l-Cenaheyn” bir İslam âlimidir. O hem âlimdi hem de irşat eksenli bir davaya sahip olduğu için “mürşid-i azam” vasfına layık bir dava adamıydı. Onun davası hakikat, yani iman davasıydı. “*Ben imanın cereyanındayım. Karşımda imansızlık cereyanı var. Başka cereyanlarla alâkam yok*”¹ diye haykıran Bediüzzaman, insanların imanlarını kurtarmaya vesile olabilmek için hayatını ortaya koymuştur. Bu açıdan Bediüzzaman yalnız ve yalnız Kur’ân ve iman hakikatleriyle imanı kurtarmak davasına ömrünü hasreden, bunun haricinde dünyevî şeylerle alâkadar olmayan müstesna bir İslam âlimidir. Davası uğruna tüm dünya zevklerinden feragat eden, evlenmek, çoluk-çocuk sahibi olmak, mal-mülk edinmek ve benzeri tüm dünyevî nimetlerden mahrum olan bir dava adamıydı. Bütün hayatı esarete, zindanlarda veya sürgünlerde geçmiştir. İşte Bediüzzaman, feragat ve fedakârlıklarla dolu olan hayatı boyunca yazdığı eserlerle davasını müdafaa etmiştir.

Bediüzzaman’ın eserlerinde “Eski Said” ve “Yeni Sâid” olmak üzere iki deyim sık sık kullanılmaktadır. “Eski Said” deyimini, Rusya’da geçirdiği esareten sonra 1918 yılında İstanbul’a gelmesiyle birlikte başlayan ve 1921 yılının son aylarına kadar devam eden² “Ruhi inkilab”tan önceki hayatını sembolize eden bir deyimdir. Bediüzzaman, Risale-i Nur’un muhtelif yerlerinde, yaklaşık 45 yaşlarında iken bir dönüşüm yaşadığını, Eski Said’ten Yeni Said’e dönüştüğünü sıklıkla ifade eder. Ancak denilebilir ki, Eski Said’in Yeni Said’e dönüşümü bir olgunluk ve manevi bir ruhsal seyir ifade eder. Başka bir deyişle, Yeni Said’i Eski Said’ten ayıran en büyük özellik, Bediüzzaman’ın maddi ve sosyal hayatında görülen birtakım değişiklikler değildir. Eski Said’le Yeni Said’i birbirinden ayıran en temel özellik ruhi ve kalbi, yani manevi inkişaflardır.

Eski Said’in hayatı, Osmanlı Devleti’nin son dönemlerine rastladığı için büyük sıkıntılar ve karmaşık olaylarla doludur. Yeni Said dönemi ise, Batılılaşma hareketi üzerine inşa edilen Türkiye Cumhuriyeti devletinin kuruluş felsefesine hâkim olan “dine karşı modernlik” düşüncesinin egemen olduğu bir dönemde geçmiştir. Bu açıdan, hem Eski Said’in hem Yeni Said’in hayatında görülen temel vasıflar, Osmanlı’nın son karmaşık döneminden ve Cumhuriyet döneminden birtakım

1 Bediüzzaman Said Nursi, *Mektubat*, 2011, İstanbul, Yeni Asya Neşriyat, s. 73.

2 Abdülkadir Badıllı, *Mufassal Tarihçe-i Hayat I*, 1990, İstanbul, Timaş Yayınları, s. 459.

özellikler taşımaktadır. Bu özelliklerin ana karakteri, “istibdada karşı özgürlük ve laikleştirmeye karşı iman” şeklinde ifade edilebilir. Başka bir deyişle, Bediüzzaman’ın Osmanlı dönemindeki hayatı, istibdada karşı meşrutiyeti savunmakla, Cumhuriyet döneminde ise modernlik ve laikleşmeye karşı dini, imanlı olmayı ve dindarlığı müdafaa etmekle geçmiştir. Bediüzzaman her iki dönemde de davasını savunurken daima iki temel ilkeyi esas almıştır: Bunlardan birisi “**müspet hareket**”tir. Bediüzzaman her zaman müspet hareketi [aşırı iyimserliği] prensip edinmiştir. Diğeri ise, milletin menfaatini kendi şahsi menfaatine tercih etmektir. Bediüzzaman davasını savunurken en ağır şartlarda bile hiçbir zaman şahsî yatırımlara ilgi duymamış, milletin menfaatini esas almıştır.

1. İlk Savunma

Bediüzzaman 31 Mart 1909 olaylarında “Divan-ı Harb-i Örfî” adıyla bilinen sıkıyönetim mahkemesinde önemli ve oldukça ibretli bir savunma yapmıştır. Mahkemede zanlılara yöneltilen suçlamalar, “Şeriatı istemek ve İttihad-i Muhammedî cemiyetine dâhil olmak” şeklinde özetlenebilir. Bediüzzaman, “Sen de şeriatı istemişsin” şeklindeki bir suçlamaya karşı şu cevabı vermiştir:

Dedim: Şeriatın bir hakikatine bin ruhum olsa feda etmeye hazırım. Zira, şeriat, sebab-i saadet ve adalet-i mahz ve fazilettir. Fakat ihtilâlcıların isteyişi gibi değil. Hem de dediler: “İttihad-ı Muhammediyeye (S) dâhil misin?” Dedim: Maaliftihar! En küçük efradındanım. Fakat benim tarif ettiğim vecihle... Ve o ittihaddan olmayan, dinsizlerden başka kimdir, bana gösterin.”³

Birçok insanın asıldığı bu mahkemede, savunmasından da anlaşıldığı gibi Bediüzzaman mantıklı bir dil kullanmayı esas almış ve şahsını kurtarmayı asla düşünmemiştir. O savunmasını yapmakla kalmıyor aynı zamanda mahkemede hazır olanlara ve yargıçlara da bir ders veriyor. İdamla yargılanmanın yapıldığı ve birçok insan cesedinin darağaçlarında sallandırıldığı bir mahkemeye karşı, “*Şeriatın bir tek hakikatine bin ruhum olsa feda etmeye hazırım*” demek hem iyimserliğin, hem samimiyetin, hem de şahsî menfaati ötelemenin en bariz göstergesidir.

Bediüzzaman’ın bu savunması daha sonra, “Divan-ı Harb-i Örfî müdafaası” adıyla bir kitap hâlinde basılmıştır. Denilebilir ki bu savunmada “*Meşrutiyet*” başlığı altında hukuk, hürriyet, meşveret, adalet, iman, şeriat, siyaset, askerlik ve eğitim gibi insanlığı yakından ilgilendiren konuların tümü işlenmiştir. Savunmayı bir kitap hâlinde yayınlarken, “*O nutku şimdi neşrediyorum; ta ki meşrutiyeti lekenen, ehl-i şeriatı me’yusiyetten ve ehl-i asrı tarih nazarında cehil ve cünundan ve hakikati evham ve şüpheden kurtarayım*” diyor.⁴

3 Bediüzzaman Said Nursi, *Âsâr-ı Bedi’iyye* (Osmanlıca), Haz. Abdülkadir Badıllı, 1999, İstanbul, İttihad Yayıncılık, s. 720.

4 Said Nursi, *Âsâr-ı Bedi’iyye*, ss. 719-20.

Bediüzzaman bu sözleriyle, hayatının ana gayesi ve davası hakkında temel fikirlere işaret etmektedir. Günümüz Türkçesiyle söyleyecek olursak, onun amacı demokrasiyi lekelerden, şeriat ehlini ümitsizlikten, şimdiki insanları da tarih nazarında cahillik ve delilikle suçlanmaktan kurtarmaktır. Çünkü demokrasiyi, hayvan hürriyeti şeklinde tefsir etmek, şeriatı istibdadın ve gericiliğin kaynağı olarak kabul etmek ve şeriat istedikleri için insanları suçlamak, Bediüzzaman'a göre cahillikten öte bir deliliktir.

2. Hayat Boyu Savunma

Bediüzzaman'ın hayatının tümü “*hakikati savunmak*”la geçmiştir. Çünkü o bir hakikat adamıdır. Dolayısıyla hakikati savunmak için yaşadığı dönemlerde siyasal iktidarları yakından takip etmiştir. Nitekim Osmanlı devlet yapısını yakından tanımak istediği için devlet bürokrasisinde görev alan üst düzey yetkililer, gençliğinden beri onun dikkatini çekmiş, onlarla yakından ilgilenmiştir. Bitlis ve Van'da bulunduğu sıralarda valilerle çok yakın ilişki içinde olması bunun açık bir delilidir. Ancak nerede ve hangi şartlar altında olursa olsun, Yeni Said döneminde olduğu gibi Eski Said döneminde de Bediüzzaman'ın ana görevi, hep yanlış icraatlara karşı müspet hareketi esas alan bir muhalefet ve uyarıcılık olmuştur.

O hiçbir zaman bir ikbal veya dünyevi bir menfaat için devlet ricaliyle ilişki kurmamıştır. O sadece ülkenin ve İslam âleminin durumunu öğrenmek ve çözüm yollarını üretmek için bürokratlarla ilgilenmiştir. Bu yüzden Bediüzzaman'ın hayatı hep doğruları ve hakikatleri müdafaa etmekle geçmiştir. Sultan II. Abdülhamid gibi bir Osmanlı padişahı dâhil tüm devlet erkânını ağır bir dille eleştirme cesaretini gösterebilen nadir şahsiyetlerden birisidir. 1908 II. Meşrutiyet devriminden bir yıl sonra, 31 Mart vakası münasebetiyle kurulan olağanüstü mahkemede, kimsenin kolay kolay cesaret edemediği cümleler sarf etmiştir: “*Şeriatın bir tek hakikatine bin ruhum olsa feda etmeye hazırım.*”⁵ “*Şeriatı uymayan padişah da olsa hayduttur.*” ve “*eğer meşrutiyet (demokrasi) bir zümrenin istibdadından ibaret ise ve hilaf-i şeriat hareket ise, bütün cinler ve insanlar şahit olsun ki, ben mürteciyim.*”⁶ İçten ve samimi olarak söylediği bu sözler onun imandan gelen cesaretini ve yanlış yapan iktidarlara karşı ne kadar fedakâr bir ruhla davasını savunduğunu açıkça göstermektedir.

Bediüzzaman'ın “*Eski Said dönemi*” eserlerini incelediğimiz zaman, ağırlıklı olarak bu eserlerde siyasi ve içtimai derslerin işlendiğini görebiliriz. Kuşkusuz o dönemin en çok konuşulan konuları, hürriyet, adalet, müsavat, meclis-i mebusan (millet meclisi), gayrimüslimlerin statüleri ve yönetime katılmaları, ittifad-ı İslam ve meşveret gibi konulardı. Bu açıdan bakıldığında, Eski Said'in eserleri

5 Said Nursi, *Âsâr-ı Bedi'îyye*, s. 720.

6 Said Nursi, *Âsâr-ı Bedi'îyye*, s. 737.

gayrimüslimlerle birlikte yaşamak, tebaanın devlete itaati ve İslam kardeşliği gibi, her zaman sosyal yönü ağır basan konuları içermektedir. Başka bir ifadeyle, bu dönemdeki eserlerinde hâkim olan birinci gündem maddesi, genelde İslam dünyasının, özelde Osmanlı coğrafyasının insanların problemlerine çözüm getirme çabasıdır. Munazarat, Hutbe-i Şamiyye ve Sünihat adlı eserleri ve diğer makaleleri bu çabanın güzel birer örnekleridir.

3. Osmanlı Hükümetleriyle İlişkiler

Bediüzzaman'ın eski hayatının bir kısmı “*istibdat*” dönemi diye adlandırılan II. Abdülhamid devrine, bir kısmı da hürriyetin ilanından sonraki döneme [1908], yani İttihat ve Terakki dönemine rastlamaktadır. İstibdadın tüm engellemelerine, içten ve dıştan gelen tüm baskılara rağmen çok faal ve düşünen bir kafa yapısına sahip olan Bediüzzaman, öncelikle cehalete, fakirliğe ve tefrikaya karşı büyük mücadeleler vermiştir. Genelde Osmanlı ülkesinin, özelde de doğunun fakirlikten kurtulması için büyük gayretler göstermiştir. Diğer taraftan yol gitmez, kervan geçmez bir köyde dünyaya gelen Bediüzzaman, Batı'nın meydan okumalarına ve felsefî teorilerine karşı, Kur'an ve Sünneti savunur nitelikte çok kıymetli ve gerekli düşünceler üretmiş ve bu düşüncelerini o günkü gazetelerde yayınlamayı başarmıştır.

4. İslam Dünyasının Geleceğiyle İlgili Endişeleri

Bediüzzaman istikbalde İslam dünyasını etkileyecek iki önemli hadiseyi, ön sezgileriyle haber vermiş ve bu hadiselerle karşı hazırlıklı olmak için Müslümanları uyarmıştır. Bunlardan birisi, ehl-i imanın ümitsizce bekleyişlerine rağmen Bediüzzaman “*İstikbalde büyük bir nur görüyorum*” diye müjde vermesidir.⁷ Gerçekten de, bir kısım çağdaşlarının tersine Bediüzzaman'a büyük bir ümit hâkimdi. 1911 yılında Şam Emevi Camii'nde okuduğu meşhur hutbesinde [**Hutbe-i Şamiye**], İslam dünyası ve Müslümanların geleceğiyle ilgili olarak beslediği umutları dile getirmiştir.

İstikbalde Müslümanları etkileyecek olan ikinci hadise ise, bazı dâhî siyasilere ve harika ediplerin hissettikleri gibi Bediüzzaman da bir hadis-i şerifin manasından yola çıkarak “*İstikbalde çok dehşetli bir istibdat hükmedecek*” diye endişelerini dile getirmiştir. Daha sonra Yeni Said döneminde, “*Eski Said'in istibdat dönemini, vukuundan elli sene önce haber verdiğini,*” ifade edecektir. Hatta Eski Said, gelecekte İslam dünyasını olumsuz yönde etkileyeceğini düşündüğü bu dehşetli istibdat ve yıkıma karşı çareler üretmeye başlamıştır. “**Meşrutiyet-i Meşru'a**” ve “**Hürriyet-i Şer'iyye**” ekseninde geliştirdiği düşünceler ve vurgu yaptığı konular, hep İslam'ın geleceği için hazırlanan planın parçalarıdır. Ancak Yeni Said, Eski Said'in doğru gördüğünü, fakat haber verdiği müjdenin ve istibdat

7 Said Nursi, *Kastamonu Lahikası*, 2011, İstanbul, Yeni Asya Neşriyat, s. 24.

uyarısının tevile muhtaç haberler olduğunu dile getirmiştir.

Bediüzzaman, hayatı boyunca kendi deyişiyle “*Ağır rahnelere maruz kalan İslam*”ı yeniden canlandırma ve onu eski mecrasına koyma çabası içinde olmuştur. Eski Said’in, bu işi yaparken başvurduğu en önemli vasıtalarından birisi siyasettir. Yalnız onun amacı siyaseti dine alet ve hizmetkâr yapmaktan ibarettir. Esasen amacının ne olduğunu, Yeni Said döneminde yazdığı risalelerden anlamak mümkündür.⁸ Nitekim Yeni Said döneminde Başbakanlığa, Adalet Bakanlığına ve İçişleri Bakanlığına yazdığı bir dilekçede “*Bitlis vilayetinin Nurs köyünde doğan ben...*” diyerek gençliğinden itibaren Ankara hükümetinin teklifi üzerine Ankara’ya gelişine kadarki hayat hikâyesini özetledikten sonra şöyle der:

Buraya kadar geçen hayatım bir vatanperverlik hali idi. Siyaset yoluyla dine hizmet hissini taşıyordum. Fakat bu andan itibaren (Ankara’ya gelişinden sonra) dünyadan tamamen yüz çevirdim ve kendi istilahıma göre “Eski Said”i gömdüm. Büsbütün ahiret ehli “Yeni Said” olarak dünyadan elimi çektim. “Şeytandan ve siyasetten Allah’a sığınırım” düsturuyla kendi ruhi âlemime daldım.”⁹

5. Dik Duruşu ve Vakarı

İlk hayatında Bediüzzaman’da yüksek bir vakar, bir dik duruş ve bir izzet-i ilmiye açıkça müşahede edilmektedir. Bediüzzaman, Yeni Said döneminde bu yüksek seviyedeki vakar ve izzetini, iman ve Kur’an hizmeti için muvakkaten bırakmış ve Kur’an hizmetine feda etmiştir. Nitekim onun yanlışlara karşı sustuğunu hiçbir zaman göremeyiz. Eski Said, “*idare-i maslahat*” yolunu tutup muhalifleriyle, özellikle de İslam’a saldıran insanlarla uzlaşmak gibi bir hayat tarzını benimsemediği gibi, sonucu ne olursa olsun muhatabının yanlışını edebi bir üslupla yüzüne vurmaya her zaman uzlaşmaya tercih etmiştir. Nitekim Divan-i harb-i örfi mahkemelerinde, 31 Mart hadisesi münasebetiyle şeriatı istemekle suçlananlar Beyazıt meydanında asılırken Eski Said mahkeme reisinin yüzüne karşı şöyle haykırıyor: “*Şeriatın bir tek hakikatına bin ruhum olsa feda etmeye hazırım. Zira şeriat sebab-i saadet ve adalet-i mahz ve fazilettir... Ahirete kemal-i iştiyak ile müheyyayım [hazırım]. Bu asılanlarla beraber gitmeye hazırım.*”¹⁰

Yine Sultan II. Abdülhamid’e nasihat ettiği zaman Padişahın etrafındaki insanlar, “*Bu adamın aklından zoru vardır*” diyerek onu tımarhaneye göndermişlerdi. Bediüzzaman, tımarhaneden çıktıktan sonra gözetim altında iken, Zaptiye nazırı Şefik Paşa, Bediüzzaman’ı yanlış anladıklarını itiraf ederek padişahın selamıyla birlikte otuz lira maaşı kendisine teklif ederken aralarında şu diyalog geçer. Be-

8 Said Nursi, *Risale-i Nur Külliyyatı II*, 1986, İstanbul, Nesil Yayınları, s. 1943; Bkz. a.g.e., ss. 1080, 1863, 1967.

9 Said Nursi, *Şualar*, 2011, İstanbul, Yeni Asya Neşriyat, s. 326.

10 Said Nursi, *Âsâr-ı Bedi’iyye*, ss. 719-20.

diüzzaman, “Ben maaş dilencisi değilim. Bin lira da olsa kabul edemem. Kendim için gelmedim, milletim için geldim. Hem de bu bana vermek istediğiniz rüşvettir ve hakk-ı süküttür” der. Zaptiye nazırı, “İradeyi red ediyorsun, irade ret olunmaz” der. Bediüzzaman, “Reddediyorum, ta ki, padişah darılsın, beni çağırsın, ben de doğrusunu söyleyeyim” der. Zaptiye nazırı, “Neticesi vahimdir” der. Bediüzzaman, “Neticesi deniz de olsa geniş bir kabirdir. İdam olunsam bir milletin kalbinde yaşayacağım”¹¹ der.

Yine 28. Mektup'ta, namaz kıldığı camiye baskın yapan hükümet memurları ve jandarmanın bu çirkin hareketlerini değerlendirirken “Bilmecburiyye dört noktayı Eski Said lisansıyla beyan edeceğim” der.¹² Keza kendi ifadesiyle, “Ellerimiz kelepçeli olarak süngünlü neferatla sevkimizi düşündüm. Şiddetli bir hiddet geldi. Birden kalbe ihtar edildi ki, hiddet değil, belki kemal-i iftiharla şükür ve sevinçle bu vaziyeti karşılamak lazımdır”¹³ diyerek Eski Said'te var olan izzet, şiddet ve hiddet damarına vurgu yapıyor.

Daha önce de ifade edildiği gibi Eski Said'in Yeni Said'e dönüşmesi olayı tamamen tarif edemeyeceğimiz bir “inkilab-ı ruhi”nin sonucudur”. Yeni Said deyimi, Bediüzzaman'ın hayatında bir mükemmeliyeti ve bir “insan-ı kamil”i ifade etmektedir. “Eski Said'in gülmeleri Yeni Said'in ağlamalarına inkılâp ettiği hengâmda”¹⁴ şeklindeki ifadeler, Bediüzzaman'ın, İmam Gazali ve benzeri birçok İslam âliminde görüldüğü gibi, büyük bir ruhsal dönüşüm yaşadığını göstermektedir. Kuşkusuz bu ruhsal dönüşümün boyutlarını anlamamız imkânsızdır. Ancak 11. Lema'daki şu cümleler Bediüzzaman'ın çok ciddi bir dönüşüm yaşadığının açık ifadesidir: “Bu fakir Said, Eski Said'ten çıkmaya çalıştığı bir zamanda, rehbersizlikten ve nefis-i emmarenin gururundan gayet müthiş ve manevi bir fırtına içinde akıl ve kalbim hakaik içinde yuvarlandılar...”¹⁵ Diğer taraftan, 26. Lema'da şöyle der:

“Evet, ben kendim sizi temin ediyorum ki, Eski Said'in on senelik gençliğini bana verseler; ben şimdi Yeni Said'in bir senelik ihtiyarlığını vermeyeceğim.”¹⁶ Onun bu sözleri, geçirdiği ruhsal dönüşümün derinliğini gösterdiği gibi, Yeni Said olarak hayatından ne kadar memnun olduğunu, Kur'an ve iman hizmeti için eski hayatını hiç aramadığını da göstermektedir.

6. Yeni Said Dönemi Müdafaaları

“İkinci Said devresi” de denilen bu dönemde, Bediüzzaman'ın ve “Nur Talebe-

11 Said Nursi, *Âsâr-ı Bedî'iyye*, s. 756.

12 Said Nursi, *Mektubât*, s. 344.

13 Said Nursi, *Şualar*, 2011, İstanbul, Yeni Asya Neşriyat, s. 285.

14 Said Nursi, *Emirdağ Lâhikası*, 2011, İstanbul, Yeni Asya Neşriyat, s. 301.

15 Said Nursi, *Lem'alar*, 2011, İstanbul, Yeni Asya Neşriyat, s. 55.

16 Said Nursi, *Lem'alar*, s. 237.

lerinin” esas gayeleri “**İman ve Kur’an Hizmeti**” formülüyle özetlenebilir. Bediüzzaman, Mustafa Kemal tarafından, TBMM’nin açılışında Ankara’ya çağrıldığı vakit Ankara’ya gitmiş; ancak mecliste bir mescidin açılmamış olması dikkatini çekmiş ve milletvekillerine yönelik olarak on maddelik bir bildiri yayınlamıştır. Bildiriden hoşlanmayan Mustafa Kemal ile Bediüzzaman arasında bir tartışma çıkmıştır. Mustafa Kemal, Bediüzzaman’a, "Yüksek fikirlerinden istifade etmek için seni buraya çağırdık. Sen namaz gibi şeylerden bahsedip aramıza ihtilaf soktun" demiş. Bediüzzaman Mustafa Kemal’e hitaben, “Paşa... Paşa.. Kâinatta en yüksek hakikat imandır; imandan sonra namazdır, namaz kılmayan haindir. Hainin hükmü merduttur” diyerek sert bir karşılık vermiş ve Ankara’dan ayrılarak Van’a gitmiştir. Bediüzzaman’ın Yeni Said dönemi müdafaası bu şekilde başlamış oluyordu. O Ankara’da iken, gizli bir dinsizlik cereyanının el altından çalışmaya başladığını, halkın imanının tehlikede olduğunu görmüş ve doğrudan Kur’an’dan ilham alarak bu tehlikeyi bertaraf edecek dersler vermiş, kitaplar yazmış ve talebeler yetiştirmiştir.

Mustafa Kemal, Şeyh Said isyanından sonra Bediüzzaman’ı hatırlayarak, laiklik karşıtı eylemlerde bulunabilir düşüncesiyle onu Van’dan Burdur’a, oradan da Barla’ya sürmüştür. Gerçekten de Bediüzzaman Barla’ya gittiği günden vefat edinceye kadar hep gözetim altında tutulmuş ve bütün hareketleri “laiklik karşıtı eylem” olarak algılanmıştır. Bediüzzaman’ın tüm faaliyetleri devlete hâkim olan zihniyetin dikkatinden kaçmamış, “Toplumu Batılılaştırma, dinsizleştirme” çalışmalarına engel teşkil ettiği gerekçesiyle mahkemeden mahkemeye sürüklenmiştir.

7. Devletin Bediüzzaman ve Talebelerine Yönelik Saldırıları

Bediüzzaman, sürgün edildiği yerlerde yanına gelenlere imanı kurtarma dersleri veriyor, sonra şifahî olarak verdiği bu dersleri talebelerinin yardımıyla kaleme alıyor ve irili-ufaklı risaleler hâlinde elle çoğaltıyordu. Verdiği derslerden hiçbirisi siyasî içerik taşımadığı hâlde devlet Bediüzzaman ve talebelerine karşı kanun dışı yöntemler kullanarak onları korkutmaya, sindirmeye ve yok etmeye çalışmıştır. Bu maksatla sahte deliller oluşturmak amacıyla iftira atmaktan tutun, onu öldürmek için zehirlenmek ve haksız yere gözaltında ve hapiste tutmaya kadar birçok kanun dışı yollara başvurulmuştur. Bediüzzaman bu kanunsuz uygulamalara karşı, “*asayışı muhafaza ve müspet hareket*” prensiplerine bağlı kalmış, ayrıca hayatının gayesi olan “*iman hizmetinin zarar görmemesi*” için illegal hiçbir girişimde bulunmamıştır.

Bediüzzaman’ın, kendisini karakoldan karakola dolaştıranlara, mahkemeden mahkemeye sevk edenlere, kendisine zehir verenlere ve zindanlarda kendisine yer hazırlayanlara beddua bile etmemesi onun ne kadar, “**müspet hareket**” prensibi-ne bağlı olduğunu, ne kadar iyimser olduğunu, davası için her sıkıntıyı çekmeye

hazır olduğunu ve şahsını asla düşünmediğini göstermektedir. Kendisi şöyle der:

Benim şahsımı çürütmek fikriyle, bir kısım resmî memurlar, hiç kimsenin inanamayacağı isnatlarda bulundular; pek acip ifturaları işaaya çalıştılar. Fakat kimseyi inandıramadılar. Sonra, pek âdi bahanelerle, zemherinin en şiddetli soğuk günlerinde beni tevkif ederek, büyük ve gayet soğuk ve iki gün sobasız bir koğuştta, tecrid-i mutlak içinde hapsedtiler. Şimdi, bu vaziyette, hem soğuktan bir sıtma, hem dehşetli bir sıkıntı ve hiddet içinde çırpınıırken, bir inâyet-i İlâhiye ile bir hakikat kalbimde inkişaf etti. Mânen, "Sen hapse medrese-i Yusufiye namı vermişsin. hiddet ettiğin adamlar, eğer aldanmışlarsa, bilmeyerek sana zulmediyorlar; onlar hiddete lâyük değiller. Eğer bilerek ve garazla ve dalâlet hesabına seni incitiyorlar ve işkence yapıyorlarsa, onlar pek yakın bir zamanda ölümün idam-ı ebedîsiyle kabrin haps-i münferidine girip, daimî sıkıntılı azap çecekler. Sen onların zulmü yüzünden hem sevap, hem fâni saatlerini bâkileştirmeyi, hem mânevî lezzetleri, hem vazife-i ilmiye ve diniyeyi ihlâsla yapmasını kazanıyorsun" diye ruhuma ihtar edildi.

Ben de bütün kuvvetimle "Elhamdülillâh" dedim. İnsaniyet damarıyla o zalimlere acıdım, "Yâ Rabbi, onları ıslah eyle" diye dua ettim. Bu yeni hadisede, ifademde Dahiliye Vekâletine yazdığım gibi, on vecihle kanunsuz olduğu ve kanun namına kanunsuzluk eden o zalimler, asıl suçlu onlar olması gibi, öyle bahaneleri aradılar, işitenleri güldürecek ve hakperestleri ağlattıracak ifturaları ve uydurmalarıyla ehl-i inisafa gösterdiler ki, Risale-i Nur'a ve şakirtlerine ilişmeye, kanun ve hak cihetinde imkân bulamıyorlar, divaneliğe sapıyorlar.

Ezcümle, bir ay bizi tecessüs eden memurlar bir şey bahane bulamadıklarından, bir pusula yazıp ki, 'Said'in hizmetkârı bir dükkândan rakı almış, ona götürmüş.' o pusulayı imza ettirmek için hiç kimseyi bulamayıp, sonra yabanî ve sarhoş bir adamı yakalamışlar, tehditkârâne: 'Gel bunu imza et' demişler. O da demiş: 'Tövbeler tövbesi olsun, bu acip yalanı kim imza edebilir?' Onları, pusulayı yırtmaya mecbur etmiş."¹⁷

Bu derece uydurma ve iftiraya dayalı bir suçlamanın yapılması, Bediüzzaman'ı halkın gözünden düşürmek için gösterilen çabanın ifadesidir. Aslında onun muhaliflerinin en büyük handikapları, Bediüzzaman'ın halk tarafından çok sevildiğini biliyor olmalarıydı. Bu sevgiyi ortadan kaldırmak için uydurma suçlamalara ve haksız isnatlara başvurulmuştur.

8. Bediüzzaman'ın Savunma Tarzı

Bediüzzaman ve talebeleri hakkında, "Devletin temel nizamlarını dini esaslara uydurmak için cemiyet kurmak" suçundan, Eskişehir, Denizli, Afyon ve İstanbul'da olmak üzere dört büyük dava açılmıştır. Eskişehir mahkemesi dışında diğerleri beraatla sonuçlanmıştır.

Bütün bu mahkemelerde dikkat çeken en önemli şey, Bediüzzaman'ın hiçbir zaman şahsını savunmamasıdır. O her zaman davasını ve dava arkadaşlarını savunmuştur. Risale-i Nurları okumak ve okutmak, Nur hizmetinin ana mihverini

17 Said Nursi, *Lem'alar*, ss. 257-58.

oluşturduğu için, eğer bu hizmet hapishanede devam ediyorsa Bediüzzaman ve talebeleri açısından bir sorun yoktu. Denilebilir ki, mahkemeler Risale-i Nurların tanıtılması yönünde önemli bir alan hâline gelmişti. Bediüzzaman'ın ifadesiyle, reklam için paraları olmadığı için mahkeme salonları Risale-i Nurların tanıtılması yönünde iyi bir zemin olmuştu. Esasen hapishaneye “*Medrese-i Yusufiye*” adını veren, hapishaneyi ve mahkemeyi irşat faaliyetleri için iyi bir zemin kabul eden Bediüzzaman'ın başka bir savunma tarzı da olamazdı.

Bu yüzden Bediüzzaman savunmasını yaparken, hapisten kurtulmak için be-
raatını istememiş; iman hakikatlerinin savcılar ve hâkimler tarafından anlaşılma-
sını beraatlarına tercih etmiştir. Risale-i Nur davalarında beraat etmeyi cezadan
kurtulmak için değil, kamuoyu nazarında aklanmak için istemiştir. Bu samimi-
yetinden etkilenen talebelerinden hiçbirisi de kendi şahsını savunmamış, aksine
davalarını ve üstatlarını savunmuşlardır. Bediüzzaman'ın, “*Ecel birdir, tağayyür
etmez*”¹⁸ ve “*Ahirete kemal-i iştiyak ile müheyayım; bu asılanlarla beraber git-
meye hazırım*”¹⁹ şeklindeki sözlerinden de anlıyoruz ki, o hiçbir zaman ölümden
korkmamıştır. Buna rağmen aşırı iyimserliği ve hoşgörüsü bazılarına, “*Bediüzza-
man hükümetten ve ceza almaktan korkuyor*” hissini vermiştir.

Oysa o şöyle der:

Eğer maddî müdafaadan Kur'an bizi menetmeseydi, bu milletin can damarı
hükümünde, umûmun teveccühünü kazanan ve her tarafta bulunan o şakirtler,
Şeyh Said ve Menemen Hadiseleri gibi cüz'î ve neticesiz hadiselerle bulaşmaz-
lar. Allah etmesin, eğer mecburiyet derecesinde onlara zulmedilse ve Risale-i
Nur'a hücum edilse, elbette hükümeti iğfal eden zındıklar ve münafıklar bin
derece pişman olacaklar.”²⁰

Bu sözler böyle bir korkunun asla söz konusu olmadığını açıkça göstermek-
tedir.

Bediüzzaman birçok müdafalarında ve yazdığı mektuplarda kendisinin tama-
men bir dava adamı olduğunu, Bir İslam fedaisi olduğunu, hatta bir adım öteye
giderek, davası için gerekirse sadece dünya hayatını değil ahiret hayatını da feda
edebileceğini ve bu konuda hiç kimseden çekinmeyeceğini açıkça ifade ediyor.
Aşağıdaki ifadeler adeta hayatını özetleyecek mahiyettedir. Şöyle der:

Rus'un Başkumandanı kasten önünden üç defa geçtiği halde ayağa kalkmayan
ve tenezzül etmeyen ve onun idam tehdidine karşı izzet-i İslâmiyeyi muhafaza
için ona başını eğmeyen; İstanbul'u istilâ eden İngiliz Başkumandanına ve
onun vasıtasıyla fetva verenlere karşı, İslâmiyet şerefi için, idam tehdidine beş
para ehemmiyet vermeyen ve “Tükürün zalimlerin o hayâsız yüzüne!” cümle-
siyle ve matbuat lisaniyle karşılayan ve Mustafa Kemal'in elli mebus içinde

18 Said Nursi, *Emirdağ Lâhikası*, s. 168.

19 Said Nursi, *Tarihçe-i Hayat*, 2011, İstanbul, Yeni Asya Neşriyat, s. 54.

20 Said Nursi, *Tarihçe-i Hayat*, s. 352.

hiddetine ehemmiyet vermeyip, “Namaz kılmayan haindir” diyen; ve Divan-ı Harb-i Örfî'nin dehşetli suallerine karşı, “Şeriatın tek bir meselesine ruhumu feda etmeye hazırım” deyip dalkavukluk etmeyen; ve yirmi sekiz sene, gâvurlara benzemek için inzivayı ihtiyar eden bir İslâm fedaisi ve hakikat-ı Kur'ânîyenin fedakâr hizmetkârına maslahatsız, kanunsuz denilse ki, “Sen Yahudi ve Hıristiyan papazlarına benzeyeceksin, onlar gibi başına şapka giyeceksin, bütün İslâm ulemasının icmainsine muhalefet edeceksin; yoksa ceza vereceğiz” denilse, elbette öyle her şeyini hakikat-i Kur'ânîyeye feda eden bir adam, değil dünyevî hapis veya ceza ve işkence, belki parça parça bıçakla kesilse, Cehennem de atılsa, kat'iyyen; yüz ruhu da olsa, bütün tarihçe-i hayatının şahadetiyle feda edecek.

Acaba, bu vatan ve dinin gizli düşmanlarının bu eşedd-i zulm-ü nemrudanelelerine karşı, manevî pek çok kuvveti bulunan bu fedakârın tahammülü ve maddî kuvvetle ve menfî cihette mukabele etmemesinin hikmeti nedir?

İşte bunu size ve umum ehl-i vicdana ilân ediyorum ki, yüzde on zındık dinsizin yüzünden doksan mâsuma zarar gelmemek için, bütün kuvvetiyle dâhildeki emniyet ve asayîşi muhafaza etmek için, Nur dersleriyle herkesin kalbine bir yasakçı bırakmak için Kur'ân-ı Hakîm ona o dersi vermiş. Yoksa bir günde, yirmi sekiz senelik zâlim düşmanlarımdan intikamımı alabilirim. Onun içindir ki, asayîşi masumların hatırı için muhafaza yolunda haysiyetini, şerefini tahkir edenlere karşı müdafaa etmiyor ve diyor ki: Ben, değil dünyevî hayatı, lüzum olsa ahret hayatımı da millet-i İslâmiye hesabına feda edeceğim.”²¹

Diğer taraftan talebesi Zübeyir Gündüzalp Afyon mahkemesindeki müdafaa-sında şöyle diyor:

Eğer Said Nursî, talebelerine musibet zamanında sabır ve tahammül ve itidal telkin etmemiş olsaydı, gönüllü alay kumandanı olarak harbe iştirak ettiği zaman topladığı talebeleri gibi hürmetkâr olan binler Risale-i Nur şakirtleri, Afyon tepelerine kuracakları çadırlar içerisinde, Afyon Ağır Ceza Mahkemesinin beraat kararını bekleyeceklerdi.”²²

Bu sözler, talebelerin de zerre miktar korkmadıklarını göstermektedir.

Sonuç

Bediüzzaman sadece mahkemelerde değil, hayatı boyunca İslam davasını müdafaa etmiştir. Dolayısıyla ister dışarıda olsun ister mahkemelerde olsun Bediüzzaman her zaman davasını savunmuştur. Kendi şahsıyla ilgili konularda aşırı iyimser davranarak muhataplarına hoşgörü sergilerken, davası söz konusu olduğu zaman, bedeli ne olursa olsun sert konuşmaktan asla çekinmemiştir.

Bu itibarla Bediüzzaman'ın mahkeme müdafaaları da, sadece Risale-i Nurların anlatılması, hak ve hakikatin ortaya çıkması, böylece kamuoyundan gizlenmeye çalışılan dinsizleştirme hareketinin deşifre edilmesi için yapılmıştır. Bediüzza-

21 Said Nursî, *Emirdağ Lâhikası*, s. 389.

22 Said Nursî, *Şualar*, s. 472.

man, “**Mahkeme heyetinin gizli bir ifsat komitesi tarafından iğfal edilmek istendiği ve bunlara alet olunmaması gerektiği**” yolundaki uyarılarını sık sık tekrar etmiştir. Esasen Bediüzzaman'ın savcılara yönelik ağır sözlerine karşılık hâkimlere “*Muhterem Heyet-i Hâkime*” şeklinde hitap etmesi, onlara sert ifadelerle hitap etmemesi ve onlara karşı daha hoşgörülü davranması, hâkimlerle iyi bir dostluk kurmak istediğinin açık bir delilidir. Bu yüzden Eskişehir'de görülen dava mahkûmiyetle sonuçlanmışsa da daha sonra açılan Denizli, Afyon ve İstanbul Gençlik Rehberi mahkemeleri beraatla sonuçlanmıştır. Hâkimlerin Bediüzzaman'ın etkili müdafaaalarının tesiri altında kaldıkları sebebiyledir ki, mahkemeler adeta Risale-i Nurların anlatıldığı, savcıların deyimiyle “Risale-i Nurların propagandasının yapıldığı” zeminler hâline gelmiştir. O kadar ki, bu durumu fark eden bazı savcılar uzun müdafaaaların yapılmaması için Bediüzzaman'a ve talebelerine kısıtlama getirmişlerdir.